

Νομική Επιθεώρηση

ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Πανεπιστήμιο
Κύπρου

Ευρωπαϊκό
Πανεπιστήμιο
Κύπρου

UNIVERSITY
of NICOSIA

FREDERICK
UNIVERSITY

Πανεπιστήμιο
Νεάπολις
Πάφος

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ | ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2023 | ΕΤΟΣ 3^ο | ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 1

ΑΝΑΤΥΠΟ

Νικόλας Μουττωτός

Μεταδιδακτορικός ερευνητής, Ινστιτούτο Εμπορικού Δικαίου,
Σχολή Νομικής, Πανεπιστήμιο της Βρέμης

Νικόλας Κυριακίδης

Δικηγόρος, Συνδιευθυντής Μονάδας Δικονομικού Δικαίου,
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Λευκωσίας

- | Η Οδηγία 2020/1828 για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και η (αποτυχία) ενσωμάτωσή της στην Κύπρο

Online πρόσβαση σε KYNE στην Πλατφόρμα Νομικού Περιεχομένου | www.qualex.gr

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η Οδηγία 2020/1828 για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και η (αποτυχία) ενσωμάτωσή της στην Κύπρο

Νικόλας Μουττωτός

Μεταδιδακτορικός ερευνητής, Ινστιτούτο Εμπορικού Δικαίου, Σχολή Νομικής, Πανεπιστήμιο της Βρέμης*

Νικόλας Κυριακίδης

Δικηγόρος, Συνδιευθυντής Μονάδας Δικονομικού Δικαίου, Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Λευκωσίας**

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τις προκλήσεις που επιφέρει η Οδηγία 2020/1828 για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές στο κυπριακό νομικό σύστημα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία επί παραβάσει κατά αριθμού κρατών μελών, περιλαμβανομένης και της Κύπρου, για την αποτυχία κοινοποίησης της πλήρους μεταφοράς της Οδηγίας στην εθνική νομοθεσία. Η ενσωμάτωση της Οδηγίας βρίσκεται ακόμη στο στάδιο διαβούλευσης ενώ τα ζητήματα που εγείρουν προκλήσεις είναι κυρίως το σύστημα συναίνεσης (opt in ή opt out) και ο μηχανισμός χρηματοδότησης των αντιπροσωπευτικών αγωγών.

I. Εισαγωγικά

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να αποστείλει προειδοποιητικές επιστολές σε αριθμό κρατών μελών, μεταξύ των οποίων και η Κύπρος, για τη μη έγκαιρη κοινοποίηση της πλήρους μεταφοράς της Οδηγίας 2020/1828 για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές, κινώντας έτσι την διαδικασία επί παραβάσει. Η Οδηγία 2020/1828 σχετικά με τις αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών έχει έναρξη ισχύος τον Δεκέμβριο του 2020, με τα κράτη μέλη να υποχρεούνται να την ενσωματώσουν στο εθνικό τους δίκαιο εντός δύο χρόνων και τις νέες διατάξεις να τίθενται σε ισχύ έξι μήνες μετά την θέσπιση της εθνικής νομοθεσίας.¹ Η Οδηγία βρίσκεται ακόμα στο στάδιο διαβούλευσης με τους εμπλεκόμενους φορείς, ωστόσο η έναρξη της εν λόγω διαδικασίας από την Επιτροπή υποχρεώνει τις κυπριακές αρχές να απαντήσουν στην επιστολή και να ολοκληρώσουν την ενσωμάτωση εντός δύο μηνών, διαφορετικά η Επιτροπή ενδέχεται

να διαβιβάσει αιτιολογημένη γνώμη. Στην παρούσα σύντομη μελέτη θα επιχειρηθεί συνοπτική παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών της Οδηγίας και των προβλημάτων αλλά και προκλήσεων που παρουσιάζει η νέα νομοθεσία στο κυπριακό νομικό σύστημα.

II. Ο μηχανισμός της συλλογικής αγωγής

Η συλλογική αγωγή είναι δικονομικός μηχανισμός που έχει τις ρίζες του στο κίνημα δικαιωμάτων των πολιτών που ξεκίνησε στις Η.Π.Α., ούσα εφεύρημα των αρχών της επείκειας.² Ιστορικά, το αγγλικό κοινοδίκαιο παρέχει τη δυνατότητα αντιπροσωπευτικών διαδικασιών, ωστόσο σπάνια έτυχαν εφαρμογής ως αποτέλεσμα της στενής εννοιολογικής ερμηνείας από τα δικαστήρια ως προς τα πρόσωπα που έχουν έννομο συμφέρον να εκπροσωπούν συγκεκριμένη ομάδα ατόμων. Στόχος αυτού του δικονομικού μηχανισμού, όπως αναπτύχθηκε στις Η.Π.Α., είναι να επιτρέψει στους ενάγοντες να εγείρουν αγω-

* e-mail: nic_mou@uni-bremen.de, ORCID ID: Nicholas Mouttotos (0000-0003-4015-5309) (orcid.org)

** e-mail: kyriakides.n@unic.ac.cy.

1. Ημερομηνία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο τέθηκε ως η 25^η Ιουνίου 2023, βλ. άρθρο 24.1.

2. E. F. Sherman, "Group Litigation under Foreign Legal Systems: Variations and Alternatives to American Actions" *American Civil Justice in a Global Context* 52, σ. 401. Βλ. Κανονισμός (Rule) 23, Ομοσπονδιακοί Κανόνες Πολιτικής Δικονομίας (Federal Rules of Civil Procedure).

γή όχι μόνο για τη ζημία την οποία υπέστησαν οι ίδιοι αλλά και αριθμός άλλων προσώπων που βρίσκονται στην ίδια κατηγορία με τους ενάγοντες. Κατ' αυτό τον τρόπο εξυπηρετούνται τα συμφέροντα της οικονομίας των πόρων της δικαιοσύνης με την αποφυγή εκδίκασης των ιδίων ζητημάτων σε διαφορετικές διαδικασίες.³ Ταυτόχρονα, η συλλογή των υποθέσεων έναντι του ιδίου εναγομένου ενισχύει την διαπραγματευτική δύναμη των εναγόντων με την επιδείνωση της ζημίας που ενδέχεται να επέλθει προς τον εναγόμενο.⁴

III. Οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές

Η Οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές έχει ως σκοπό να διασφαλίσει ότι όλοι οι Ευρωπαίοι καταναλωτές τυχάνουν υψηλής προστασίας, παρέχοντας στους νομιμοποιημένους φορείς τη δυνατότητα να ασκούν αντιπροσωπευτικές αγωγές τόσο για απαγορευτικά διατάγματα και για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης σε όλα τα κράτη μέλη.⁵ Στην θεωρία γίνεται διάκριση μεταξύ αφενός της απαγορευτικής συλλογικής έννομης προστασίας (injunctive collective redress), κατά την οποία οργανισμός (ή οργανώσεις) στον οποίο έχει ανατεθεί το έργο της προστασίας των συμφερόντων μιας συγκεκριμένης ομάδας ατόμων, αιτείται δικαστικής απόφασης που υποχρεώνει τον κατηγορούμενο να πράξει ή να παύσει συγκεκριμένη πράξη η οποία παραβιάζει τα δικαιώματα της συγκεκριμένης ομάδας.⁶ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αίτησης προσωρινών μέτρων συλλογικής έννομης προστασίας αποτελεί βεβαίως η αγωγή από οργανισμό προστασίας καταναλωτών με σκοπό την παύση μιας παράνομης εμπορικής πρακτικής. Αφετέρου γίνεται αναφορά και στην επανορθωτική συλλογική έννομη προστασία (compensatory collective redress) κατά την οποία σκοπός είναι η αποζημίωση ή/και αποκατάσταση μεγάλης ομάδας (άγνωστων) μερών μέσω αγωγής που ασκείται από αντιπρόσωπο της ομάδας αυτής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί μια αγωγή που ασκείται από οργανισμό προστασίας των καταναλωτών αιτών αποζημίωση από ένα έμπορο για υπερχρεώσεις σε καταναλωτές.

Η διάκριση αυτή κρίνεται ως σημαντική καθώς η έννοια της συλλογικής έννομης προστασίας συνδέεται συνήθως με το δεύτερο είδος διαδικασίας στο οποίο προβλέπονται αποζημιώσεις ή/και επανόρθωση της ζημίας. Ωστόσο, η έννομη προστασία μέσω απαγορευτικών διαταγμάτων είναι εξίσου σημα-

3. Ενθ. Αv.

4. Ενθ. Αv.

5. Οδηγία 2020/1828 σχετικά με τις αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και για την κατάργηση της οδηγίας 2009/22/ΕΚ, L 409/1, Προοίμιο παρ. 8.

6. Έκθεση του Max Planck Institute Luxembourg (Consortium Πανεπιστημίων) με τίτλο "An evaluation study of national procedural laws and practices in terms of their impact on the free circulation of judgments and on the equivalence and effectiveness of the procedural protection of consumers under EU consumer law" JUST/2014/RCON/PR/CIVI/0082 (2017) σ. 255.

ντική, όπως τονίστηκε και από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς η διαπίστωση από εθνικό δικαστήριο της καταχρηστικότητας μια ρήτρα περιλαμβανόμενης στους γενικούς όρους συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές υποχρεώνει τα εθνικά δικαστήρια και στο μέλλον να αντλήσουν αυτεπαγγέλτως τις συνέπειες που προνοεί το εθνικό δίκαιο ούτως ώστε να μην δεσμεύονται καταναλωτές που έχουν συνάψει σύμβαση με τους ίδιους γενικούς όρους.⁷ Συνεπώς, η διαπίστωση της ακυρότητας καταχρηστικής ρήτρας σε αγωγή παραλείψεως παράγει αποτελέσματα έναντι όλων των καταναλωτών οι οποίοι έχουν συνάψει σύμβαση με τους ίδιους γενικούς όρους, πέραν των μερών που ήταν διάδικοι της σχετικής δίκης.⁸

IV. Προσχέδιο νομοσχεδίου

Το προσχέδιο νομοσχεδίου που καταρτίστηκε από την Υπηρεσία Προστασίας του Καταναλωτή του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό του ήδη υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου των αγωγών παράλειψης/διαταγμάτων (injunctives) το οποίο επιτρέπει στα εθνικά δικαστήρια να διατάσσουν παύση καταχρηστικών και αθέμιτων πρακτικών και την μελλοντική απαγόρευσή τους.⁹ Ταυτόχρονα, θεσπίζονται νέοι κανόνες για τη λήψη επανορθωτικών μέτρων από τα εθνικά δικαστήρια κάτι που αποτελεί νεωτερισμό για το κυπριακό δίκαιο.¹⁰ Η απουσία διαδικαστικών μηχανισμών για συλλογικές αγωγές για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης θεωρείται κατά την Οδηγία ότι αποδυναμώνει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών και των επιχειρήσεων στην εσωτερική αγορά, προκαλεί δε στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό.¹¹ Το προσχέδιο νομοσχεδίου προβλέπει ότι η έννοια της αντιπροσωπευτικής αγωγής καλύπτει τόσο την αίτηση για έκδοση διατάγματος όσο και την αγωγή για μέτρα επανόρθωσης/αποκατάστασης.

7. C-472/10 Nemzeti Fogasztónvédelmi Hatóság κατά Invitel Távközlési Zrt ECLI:EU:C:2012:242. Βλ. και ενθ. αv.

8. Ενθ. Αv. παρ. 44.

9. Ο Νόμος βρίσκεται ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων για ψήφιση. Ο περί της Έκδοσης Δικαστικών Διαταγμάτων και Καχώρησης Αντιπροσωπευτικών Αγωγών για την Προστασία των Συλλογικών Συμφερόντων των Καταναλωτών Νόμος του 2023, βλ. Ο περί της Έκδοσης Δικαστικών Διαταγμάτων για την Προστασία των Συλλογικών Συμφερόντων των Καταναλωτών (Τροποποιητικός) Νόμος του 2021 - Νομοπλατφόρμ. Βλ. και περί της Έκδοσης Δικαστικών Διαταγμάτων για την Προστασία των Συλλογικών Συμφερόντων των Καταναλωτών Νόμος του 2007 (101(I)/2007): ο οποίος ενσωμάτωσε την Οδηγία 2009/22/ΕΚ περί των αγωγών παραλείψεως.

10. Βλ. Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Έναρξη διαβούλευσης σχετικά με την ετοιμασία του προσχεδίου Νομοσχεδίου με τίτλο «Ο περί της Έκδοσης Δικαστικών Διαταγμάτων και Καχώρησης Αντιπροσωπευτικών Αγωγών για την Προστασία των Συλλογικών Συμφερόντων των Καταναλωτών Νόμος του 2022».

11. Οδηγία 2020/1828, Προοίμιο παρ. 6.

Στα πλαίσια της διαβούλευσης παρατέθηκαν επεξηγηματικά σχόλια σχετικά με ζητήματα νομοθετικών επιλογών, ενώ στο προσχέδιο έχει καταβληθεί προσπάθεια να διατηρηθούν, στο βαθμό του δυνατού, η ορολογία και οι ρυθμίσεις του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου που ενσωμάτωνε τις προηγούμενες Οδηγίες (Ν.101(Ι)/2007). Η εν λόγω νομοθεσία θέσπισε τον μηχανισμό συλλογικών αγωγών στην Κύπρο εκχωρώντας στους νομιμοποιημένους φορείς το δικαίωμα καταχώρησης αίτησης για έκδοση απαγορευτικού ή προστακτικού διατάγματος, περιλαμβανομένου και προσωρινού διατάγματος κατά προσώπου το οποίο ενδέχεται να παραβιάζει τα συλλογικά συμφέροντα των καταναλωτών.¹² Ο μηχανισμός αυτός είναι αποκλειστικά απαγορευτικός (injunctive) ενώ ισχύει το γενικό πλαίσιο, το οποίο ακολουθεί την αγγλική παράδοση του κοινοδικαίου, ιδίως σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης ή καταφρόνησης Δικαστηρίου ή και χρηματικά πρόστιμα.¹³ Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την άμεση παύση της παράβασης μέσω της προσωρινής δικαστικής προστασίας.

Η νέα νομοθεσία θα αποτελέσει νεωτερισμό στο κυπριακό δίκαιο καθώς δεν υφίστατο οριζόντιο σύστημα συλλογικής έννομης προστασίας, κάτι που δεν προκρινόταν ούτε από οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες.¹⁴ Πιθανές λύσεις μπορούσαν να προκύψουν από εργαλεία δικονομικού δικαίου για τη συνένωση αγωγών, όπως για παράδειγμα την Διαταγή 14 Κανονισμό 2,¹⁵ όπου προβλέπεται μια τέτοια δυνατότητα συνένωσης αγωγών όταν οι αξιώσεις αυτών εγείρουν κοινό πραγματικό ή νομικό ζήτημα.¹⁶ Παρόλα αυτά, τέτοια εργαλεία είναι ανεπαρκή καθώς δεν θεσπίστηκαν με σκοπό να αντιμετωπίσουν πολυμερείς δικαστικές διαφορές μεγάλης

κλίμακας.¹⁷ Παράλληλα, η ευχέρεια συνένωσης αγωγών είναι αποτρεπτική σε θέματα καταναλωτικών συμβάσεων όπου συνήθως η ζημία είναι περιορισμένη για να αποτελέσει αντικείμενο αξίωσης ενώπιον δικαστηρίου,¹⁸ ενώ οι χρονοβόρες διαδικασίες που χαρακτηρίζουν το κυπριακό σύστημα απονομής της δικαιοσύνης αποτελούν εξίσου αντικίνητρο για τους καταναλωτές. Η έμφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην ανάγκη υιοθέτησης ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τις συλλογικές αγωγές έχει τύχει κριτικής για αυτό ακριβώς τον λόγο, συγκεκριμένα των καθυστερήσεων, των δαπανών και της αναποτελεσματικότητας των δικαστικών διαδικασιών, εφόσον αποδεικνύεται από πολλά παραδείγματα, συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου, ότι οι μηχανισμοί διαμεσολαβητών (ombudsmen) είναι πιο αποτελεσματικοί και τυγχάνουν ιδιαίτερης εμπιστοσύνης από τους πολίτες.¹⁹

A. Σύστημα συναίνεσης – Opt in και opt out

Η έλλειψη προηγούμενης εμπειρίας στον χειρισμό αντιπροσωπευτικών αγωγών αποτελεί ένα από τους λόγους καθυστέρησης ενσωμάτωσης της Οδηγίας καθώς, με βάση τα σχόλια στο προσχέδιο νομοσχεδίου, το σύστημα συναίνεσης των μεμονωμένων καταναλωτών στην αντιπροσωπευσή τους από τον ενάγοντα νομιμοποιούμενο οργανισμό αποτελεί βασική νομοθετική επιλογή. Συγκεκριμένα, γίνεται διάκριση μεταξύ του συστήματος ρητής (opt in) ή σιωπηρής (opt out) συναίνεσης με το κάθε σύστημα να παρουσιάζει τα πλεονεκτήματα και μειονεκτητά του.²⁰ Κατά το σύστημα opt in όλοι όσοι πληρούν τα κριτήρια για συμμετοχή σε μια ομαδική αγωγή υποδεικνύουν καταφατικά (λ.χ. υπογράφοντας προσωπικά) ότι επιθυμούν να συμμετάσχουν στην διαδικασία.²¹ Μόνο όσοι επιλέξουν να συμμετάσχουν θα επωφεληθούν από ενδεχόμενα πλεονεκτήματα που προκύψουν ή θα αποκλειστούν από μελλοντικές διαδικασίες σε περίπτωση αποτυχίας της αγωγής. Αντιθέτως, το σύστημα opt out απαιτεί όπως τα μέλη μιας συγκεκριμένης ομάδας να ειδοποιούνται για την έγερση αντιπροσωπευτικής αγωγής ενώ διατηρούν το δικαίωμα εξάρσεως από τη διαδικασία αλλά και των αποτελεσμάτων αυτής.

12. Άρθρο 3(1), Νόμος 101(Ι)/2007.

13. Άρθρο 6 Νόμος 101(Ι)/2007.

14. State of Collective Redress in the EU in the Context of the Implementation of the Commission Recommendation, JUST/2016/ JCOO/FW/CIVI/0099, ετοιμασία από BIICL, 147. Βλ. και Ν. Μουττωτός, *The Impact of Europeanization in Cyprus Contract Law and the Spill-Over to Matters of Civil Procedure: More Pieces on the Mosaic?*, Eleven International Publishing (2021) σ. 334 επ.

15. Τέτοιοι δικονομικοί μηχανισμοί αποτελούν απλώς εργαλεία δικαστικής διαχείρισης διατηρώντας στην ουσία το παραδοσιακό μοντέλο της διαδικασίας στο οποίο ο κάθε διάδικος συμμετέχει στη διαδικασία. Στις αντιπροσωπευτικές αγωγές μόνο ο «αντιπρόσωπος» συμμετέχει στη δικαστική διαδικασία. Με βάση τους νέους Κανονισμούς Πολιτικής Δικονομίας οι οποίοι θα τεθούν σε εφαρμογή εντός του 2023, αριθμός διαδικασιών που εκκρεμούν μπορούν να συνενωθούν πριν από την ακροαματική διαδικασία εάν αφορούν κοινό νομικό ή πραγματικό ζήτημα, αποτελούν αντικείμενο απαιτήσεων οι οποίες προκύπτουν από την ίδια συναλλαγή ή σειρά συναλλαγών, ή όταν μια τέτοια συνένωση είναι επιθυμητή για άλλους λόγους (Κανονισμός 3.7). Σε σχέση με αντιπροσωπεύοντες διαδίκους βλ. Ενότητα II, Κανονισμοί 20.7 επ. Κανονισμοί Πολιτικής Δικονομίας.

16. E. Christofi, K. Philippidou, "Cyprus", εις J. Cotton, *The Dispute Resolution Review*, 7η εκδ., Law Business Research (2015), σ. 167.

17. Βλ. και Λόρδο Woolf εις Civil Justice Council, *Improving Access to Justice through Collective Actions* (2008).

18. Βλ. μεταξύ άλλων, Λόρδος Woolf, *Access to Justice: Final Report to the Lord Chancellor on the Civil Justice System in England and Wales* (1996), Κεφ.17, παρα. 2.

19. C. Hodges, S. Voet "Delivering Collective Redress in Markets: New Technologies" *European Civil Justice Policy Brief*, the Foundation for Law, Justice and Society, 2017, σ. 149. Βλ. και Μουττωτός, σ. 337-9.

20. Για τα μειονεκτήματα του επιλεγέντος συστήματος ρητής συναίνεσης βλ. και την αγγλική υπόθεση *Taylor v. Nugent Care Society* [2004] 3 All. E.R. 671.

21. D. R. Hensler, "The Globalization of Class Actions: An Overview" *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 622 (2009) σ. 16.

Στο νομοσχέδιο προκρίνεται η κατ' αρχήν χρήση του συστήματος opt in καθώς θεωρήθηκε ως απλούστερο λόγω και της έλλειψης προηγούμενης εμπειρίας με αντιπροσωπευτικές αγωγές για επανορθωτικά/αποκαταστατικά μέτρα. Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα στο δικαστήριο να επιτρέψει τη χρήση του συστήματος opt out σε εξαιρετικές περιπτώσεις, για παράδειγμα σε περιπτώσεις όπου η αξία των ατομικών αξιώσεων των καταναλωτών είναι ιδιαίτερα μικρή. Αρμόδιο δικαστήριο ορίζεται ως ο Πρόεδρος του Επαρχιακού Δικαστηρίου και όχι το αρμόδιο Επαρχιακό Δικαστήριο καθώς κρίθηκε ορθότερο όπως η εκδίκαση αντιπροσωπευτικής αγωγής αποκαταστατικών/επανορθωτικών μέτρων να γίνεται από έμπειρους δικαστές λόγω της εμπειρίας τους σε πολύπλοκες υποθέσεις.²² Το προτεινόμενο άρθρο 14(2) προβλέπει ότι οι καταναλωτές τους οποίους αφορά η εν λόγω αντιπροσωπευτική αγωγή εκφράζουν ρητά τη βούλησή τους να εκπροσωπηθούν από τον νομιμοποιούμενο φορέα στο πλαίσιο της εν λόγω αγωγής. Η *ad hoc* επιλογή συστήματος κατά τα αγγλικά πρότυπα κρίθηκε ως υπερβολικά περίπλοκη για τα κυπριακά δεδομένα.²³

B. Χρηματοδότηση των αντιπροσωπευτικών αγωγών

Το τελευταίο ζήτημα που εγείρεται με την Οδηγία και αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση για το κυπριακό νομικό σύστημα, αφορά στη χρηματοδότηση των αντιπροσωπευτικών αγωγών. Στα σχόλια του προσχεδίου τονίζεται ότι η δυνατότητα χρηματοδότησης είναι κομβικής σημασίας για την επιτυχία των αντιπροσωπευτικών αγωγών. Στις Η.Π.Α., οι συνήγοροι των διαδίκων δύνανται να διαπραγματευτούν συμφωνίες εκπροσώπησης που καθορίζουν ένα ποσό αμοιβής εξαρτώμενο από την έκβαση της υπόθεσης (*contingency fees*).²⁴ Στην Αυστραλία, επικρατεί η χρηματοδότηση από τρίτα μέρη έναντι ποσοστού επί τέτοιων αποζημιώσεων το οποίο δεν περιορίζεται μέσω νομοθεσίας (*third party funding*).²⁵ Σε άλλα νομικά συστήματα υπάρχει η δυνατότητα ασφάλισης έναντι νομικών εξόδων κάτι που μπορεί να συνεισφέρει στη χρηματοδότηση τέτοιων αντιπροσωπευτικών αγωγών.²⁶

22. Στο Αγγλικό Group Litigation Order προβλέπεται όπως το διάταγμα για συνένωση αγωγών γίνεται με τη συγκατάθεση ανώτερου δικαστή. Κανόνες Πολιτικής Δικονομίας (Civil Procedure Rules), Rules and Practice Directions, Ενότητα III, Μέρος 19.

23. Βλ. Αγγλικοί Κανόνες Πολιτικής Δικονομίας (Civil Procedure Rules), Κανονισμός 19.6. Βλ. και *Lloyd v. Google LLC* [2021] UKSC 50.

24. Hensler, *op. n.*, σ. 22. Βλ. και απόφαση του High Court στην *Campbells Cash & Carry Pty Ltd v. Fostif Pty Ltd* [2006] HCA 41. Από το 2016 με μια απόφαση του Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου επιτράπηκε το «common fund order» με βάση το οποίο όλα τα μέλη της ομάδας διατάσσονται να πληρώσουν ένα μέρος των δικαστικών εξόδων. Βλ. *Money Max Int Pty Ltd (Trustee) v. QBE Insurance Group Limited* [2016] FCAFC 148.

25. *Evθ. av. σ. 24.*

26. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Γερμανία. Βλ. M. Kilian, "Alternatives to Public Provision: The Role of Legal Expenses

Η Οδηγία δεν προνοεί ποιο σύστημα χρηματοδότησης πρέπει να ακολουθηθεί αλλά θεσπίζει ασφαλιστικές δικλείδες σε ότι αφορά την αποφυγή καταχρήσεων σε βάρος των καταναλωτών αλλά και των εμπορευόμενων. Το προσχέδιο νομοσχεδίου επιτρέπει τρίτα μέρη να χρηματοδοτούν τη διαδικασία, με το δικαστήριο να διατηρεί την ευχέρεια να ελέγξει αν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του τρίτου μέρους και του αντικειμένου της αντιπροσωπευτικής αγωγής.²⁷ Παράλληλα, όπως αναφέρεται στα σχόλια επί του προσχεδίου, εφαρμόζονται οι κοινοδικαϊκοί κανόνες των *champerty* και *maintenance*,²⁸ οι οποίοι απαγορεύουν κατ' αρχήν τέτοιου είδους χρηματοδότηση. Συγκεκριμένα, το δόγμα του *maintenance* και *champerty* αναπτύχθηκε στο κοινοδικαίο για να διασφαλιστεί η αποφυγή καταχρηστικών συμπεριφορών στην απονομή της δικαιοσύνης. Αφήνεται ανοικτό το ενδεχόμενο, ωστόσο, να εξεταστεί η θέσπιση διατάξεων που θα επιτρέπουν τέτοια χρηματοδότηση υπό προϋποθέσεις. Πρόσφατα, το Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας αποφάνθηκε ότι η ύπαρξη συμφωνίας χρηματοδότησης δεν παραβιάζει τη δημόσια πολιτική.²⁹ Το Δικαστήριο έκανε αναφορά σε νομολογία δικαστηρίων διαφόρων χωρών του κοινοδικαίου στις οποίες αναγνωρίστηκε ότι δεν προκύπτει οποιοδήποτε ζήτημα εφαρμογής της αρχής του *maintenance* και του *champerty* σε περιπτώσεις συμφωνίας χρηματοδότησης.

V. Επίλογος

Οι ανωτέρω σκέψεις και παρουσίαση του προσχεδίου αποτελούν αφετηρία συζήτησης σε σχέση με την υιοθέτηση ενός νέου θεσμού στο κυπριακό νομικό σύστημα. Η καινοτομία που παρουσιάζει η Οδηγία σε ότι αφορά την υιοθέτηση μέτρων επανόρθωσης ή/και αποκατάστασης παρουσιάζει ιδιαίτερες προκλήσεις στο κυπριακό νομικό σύστημα. Ιδιαίτερα η επιλογή του συστήματος συναίνεσης των μεμονωμένων καταναλωτών στην αντιπροσώπευσή τους αλλά και η χρηματοδότηση των αντιπροσωπευτικών αγωγών έρχεται σε σύγκρουση με παραδοσιακές αντιλήψεις δικονομικού δικαίου. Οι νομοθετικές επιλογές που θα γίνουν θα κρίνουν και την μοίρα του θεσμού των συλλογικών αγωγών στην Κύπρο. Όπως τονίζεται και στο Προοίμιο της Οδηγίας, η αποτελεσματικότητα της εφαρμογής του δικαίου προστασίας του καταναλωτή θα ενισχυθεί με την εισαγωγή μέτρων επανόρθωσης ή/και αποκατάστασης, ενισχύοντας παράλληλα την εμπιστοσύνη των καταναλωτών και των επιχειρήσεων στην εσωτερική αγορά.

Insurance in Broadening Access to Justice: The German Experience" *Journal of Law and Society* 30 (2003) 31-48.

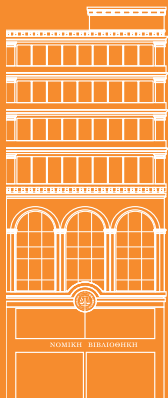
27. Άρθρο 16(1) του προσχεδίου.

28. Άρθρο 29(1) (γ) του περί Δικαστηρίων Νόμου, Νόμος 14/1960.

29. *Kazakhstan Kagazy PLC κ.α. v. Arip* [2022] ECLI:CY:EDLAR:2022:A8.

References

- Cotton, J. *The Dispute Resolution Review*, 7th edn., Law Business Research (2015).
- Hensler, D. R. "The Globalization of Class Actions: An Overview" *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 622 (2009) pp. 7-29.
- Hess, B., Bergström M., Storskrubb E. (eds) *EU Civil Justice: Current Issues and Future Outlook*, Hart Publishing (2015).
- Hodges, C., Voet, S. "Delivering Collective Redress in Markets: New Technologies" *European Civil Justice Policy Brief*, the Foundation for Law, Justice and Society, 2017.
- Hodges, C., Voet, S. *Delivering Collective Redress: New Technologies*, Beck Nomos (2018).
- Kilian, M. "Alternatives to Public Provision: The Role of Legal Expenses Insurance in Broadening Access to Justice: The German Experience" *Journal of Law and Society* 30 (2003) pp. 31-48.
- Moultotos, N. *The Impact of Europeanization in Cyprus Contract Law and the Spill-Over to Matters of Civil Procedure: More Pieces on the Mosaic?*, Eleven International Publishing (2021).
- Sherman, E. F. "Group Litigation under Foreign Legal Systems: Variations and Alternatives to American Actions" *American Civil Justice in a Global Context* 52 (2002) pp. 401-432.
- Stöhr, A. "The Implementation of Collective Redress – A Comparative Approach" *German Law Journal* 21 (2020) pp. 1606-1624.

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εκδοση | Εκπαίδευση | Καινοτομία

ΑΘΗΝΑ - ΚΕΝΤΡΙΚΑ:

Μαυρομικάλη 23, 106 80 | T 210 3678800 (30 γραμμές) | F 210 3678922 | E info@nb.org

ΑΘΗΝΑ:

Μαυρομικάλη 2, 106 80 | T 210 3607521 | F 210 3603975 | E m2bookstr@nb.org

ΠΑΤΡΑ:

Κανάρη 15, 262 22 | T 2610 361600 | F 2610 361515 | E nbpatra@nb.org

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:

Φράγκων 1, 546 26 | T 2310 545618, 2310 532134 | F 2310 551530 | E nbthess@nb.org

www.nb.org